

BESLUT

2017-12-11

Dnr: 17/00723, 991
och 992**SAKEN**

SVT Nybeter Öst, 2017-02-28, kl. 18.30 och 21.45, *Eftermiddag i P4 Östergötland*, och *Nybeter P4 Östergötland*, 2017-02-28, kl. 16.30 och 17.30 samt *Nybeter P4 Östergötland*, 2017-03-01, kl. 17.30, inslag om en vindkraftspark; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslagen frias. Granskningsnämnden anser att de inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGEN

Inslagen handlade om en förhandling i mark- och miljödomstolen gällande en vindkraftspark i Tjällmo samt motsättningarna mellan de tvistande parterna.

Inslagen i SVT Nybeter Öst den 28 februari 2017, kl. 18.30 och 21.45

De två inslagen var likalydande. I påannonseringen sades att den planerade vindkraftsparken delade befolkningen i två läger och att frågan skulle avgöras av mark- och miljödomstolen. Reportern sa bland annat att döda djur hittats på den mark där vindkraftverken planerades byggas. Det sades även att det företag som fått tillstånd att bygga vindkraftsparken trodde att kadavren placerats ut för att locka dit rovfåglar och på så sätt grusa företagets planer.

Sedan sades att det hållits förhandling samt syn av ärendet som var överklagat till mark- och miljödomstolen. Reportern intervjuade därefter den advokat som företrädde motståndarna till vindkraftsparken samt en representant för Tjällmos byalag som var positiv till vindkraftsparken. Bland annat följande sades.

(Reporter) – Helt onödigt säger du i förhandlingen, förklara. (Advokat) – Nej, men vi har ju inte behov av mer energi i Sverige just nu, men framför allt så har vi alternativa möjligheter där man inte förstör Sveriges natur. (Reporter) – Mm, som till exempel?

(Advokat) – Solceller, minikraftverk. (Nyhetsuppläsare) – Och för att ta reda på hur Tjällmoborna faktiskt ställer sig till bygget har en undersökning genomförts. (Representant Tjällmo byalag) – Och det var ju till 90 procent så var de ju för i det, i det läget alltså, när, det var när, 2011 eller någonting, i början av projekteringen. Och då kom vi fram till de att det vart en 800 personer där i, i Tjällmo som var för.

Inslaget som sändes kl. 18.30 avslutades med att nyhetsuppläsaren sa att det nu var upp till mark- och miljödomstolen att besluta om bygget blev av.

Inslaget i Eftermiddag i P4 Östergötland den 28 februari 2017

Inslaget inleddes med att programledaren sa följande.

Vindkraften, ja den upprör och berör. Många vill ha den men inte nära sitt boende och i dag har mark- och miljödomstolen varit på plats i Tjällmo i Motala kommun för förhandling och syn av en planerad vindkraftspark. Det är [företagsnamn] som vill bygga 26 vindkraftverk, Länsstyrelsen har givit tillstånd till 18. [...] [namn på förening] de vill inte ha någon vindkraft, i den föreningen finns en stor del sommarboende. På plats var också representanter för de permanentboende genom Tjällmo byalag.

En reporter som varit på plats i Tjällmo förklarade sedan vad som hänt under förhandlingarna i domstolen. Sedan sades bland annat följande.

(Programledare) – Finns det någon skiljelinje så mellan vad de sommarboende och de permanentboende i Tjällmo tycker i den här frågan, skulle du säga? (Reporter) – Ja, ja tycker ju att, man ser ju bland de som inte vill ha vindkraftverken, det är ju inte så många som bor i Tjällmo ser man ju på var de hör hemma, och då förstår man ju att de är sommarboende på något sätt. Medan väldigt många av de som bor i själva samhället Tjällmo vill ju ha det här, för att de, deras åsikter är ju att det kommer att ge arbetstillfällen och det kommer att lyfta bygden.

Programledaren och reportern diskuterade sedan de meningsskiljaktigheter som uppstått mellan den berörda föreningen och Tjällmo byalag. Delar av två intervjuer spelades upp, en med den advokat som företrädde den förening som motsatte sig vindkraftsparken, och en med en representant från Tjällmo byalag. Bland annat följande sades.

(Advokaten) – Det är ganska dramatiska ingrepp som kommer att ske här. I kort kan man säga att horisonten här där vi står kommer att bli grö, gröna lund. Nä, det förstör bygden. Ja, men jag har ju själv köpt en fastighet här, en kulturfastighet och satsat många miljoner. Det är en underbar bygd, ett fantastiskt landskap, våra hus går tillbaka till 1600-talet, med den här exploateringen så förstörs ju hela, miljön. [...] (Programledare) – Tjällmo byalag, de var också på plats, och de representerar mer de permanentboende och du pratade lite med dem också [reporter], vad var det de sa egentligen? [...] Vi ska höra [namn] från Tjällmo byalag vad han säger i den här frågan. (Representant Tjällmo byalag) – I byalaget så har vi ju 15 föreningar här var och vi frågade föreningarna vad de tyckte om det här innan och alla, till 90 procent utav deras medlemmar så va ju positiva till det här och därför så jobbar jag nu för det [ohörbart].

Programledaren och reportern gav sedan en kort beskrivning av bakgrunden till tvisten och den förhandling som ägt rum i mark- och miljödomstolen. En intervju med en representant från företaget spelades upp och i den sades, bland

annat, att företaget inte nått dit de ville i förhandlingarna då en omfattande aktbilaga lämnats in kort innan dess.

Inslagen i Nyheter P4 Östergötland den 28 februari 2017, kl. 16.30 och 17.30

De två inslagen var i stort sett likalydande. Inslagen inleddes med att en nyhetsuppläsare förklarade bakgrunden till tvisten. Nyhetsuppläsaren sa bland annat att byalaget i Tjällmo var positivt till vindkraftsparken men att en förening med främst sommarboende var emot. En företrädare för företaget som ville bygga vindkraftsparken intervjuades. Inslaget som sändes kl. 17.30 avslutades efter intervjun.

Inslaget som sändes kl. 16.30 fortsatte med att reportern återigen förklarade att Tjällmos byalag var positivt till vindkraftsparken men att en förening som främst bestod av sommarboende var emot den. En något längre version av den intervju som sänts i inslaget i *Eftermiddag i P4 Östergötland* med advokaten som företrädde föreningen som var motståndare till vindkraftsparken spelades sedan upp. De båda inslagen avslutades med att nyhetsuppläsaren meddelade att en dom skulle komma om några veckor.

Inslaget i Nyheter P4 Östergötland den 1 mars 2017, kl. 17.30

Inslaget inleddes med en sammanfattning av tidigare nyhetsrapportering där det bland annat sades att Tjällmos byalag var positivt till vindkraftsparken och att föreningen inte var det. Den intervju med en företrädare för företaget som ville bygga vindkraftsparken som sänts i inslagen i *Nyheter P4 Östergötland* den 28 februari 2017 sändes igen. Inslaget avslutades med att nyhetsuppläsaren sa att domen från mark- och miljödomstolen skulle komma om ett par veckor.

ANMÄLAN

En anmälare anser att två lokala företrädare tilläts yttra sig i inslagen i *SVT Nyheter Öst*, *Eftermiddag i P4 Östergötland*, och *Nyheter P4 Östergötland* den 28 februari 2017 med tveksam evidens angående ståndpunkten hos befolkningen i Tjällmo gällande den planerade vindkraftsparken. Anmälaren misstänker att Sveriges Radio (SR) och Sveriges Television (SVT) inte genomfört en regelmässig faktakontroll av de uppgifter som framkom i inslagen gällande det opinionsstöd som vindkraftsprojektet hade i det så kallade byalaget.

Inslaget i *Nyheter P4 Östergötland* den 1 mars 2017 har anmälts av den advokat som företrädde föreningen som var motståndare till vindkraftsparken. Anmälaren anser att inslaget var osakligt, vinklat och partiskt. Det förhållandevis korta inslaget ägnades helt åt vindkraftprojektörens inlägg. Projektets direktör fick utveckla tankar och idéer om projektets positiva inverkan på bygdens arbetstillfällen. De som motsätter sig etableringen fick inget utrymme utan rubricerades som ett antal sommarboende.

Föreningen har 125 medlemmar varav cirka 40 är sakägare och fastighetsägare. Bland dessa finns flera fastboende och inom bygden yrkesverksamma. Därutöver gäller att flera personer som inte är mantalsskrivna lokalt bedriver skogs- och jordbruk på lantegendomar inom området av inte helt obetydlig omfattning.

Då de som motsätter sig etableringen benämndes som sommarboende gav detta intrycket att av att dessa uppfattningar inte väger särskilt tungt jämför med etableringen av ett industriellt vindkraftverk som förväntas skapa många arbetstillfällen. Detta var ett förhållande som påtalades och starkt ifrågasattes vid den muntliga förhandlingen inför mark- och miljödomstolen.

I inslaget påstods även felaktigt att dom skulle meddelas inom några veckor. I själva verket inleddes ett skriftligt förfarande som med all sannolikhet kommer att pågå ett antal månader. Med hänsyn till att inslaget berörde en pågående rättsprocess var det särskilt anmärkningsvärt att det utformades på ett så obalanserat och subjektivt vinklat sätt.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SR har fått tillfälle att yttra sig över om inlagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet mot bakgrund av de invändningar som anmälarna fört fram. SR anser att inlagen överensstämmer med dessa krav och anför i huvudsak följande.

Frågan om en eventuell vindkraftspark är av stort intresse för de boende i området. Den kan få effekt på bland annat miljö, energiförsörjning, djurliv och arbetsmarknad. Detta motiverade en omfattande bevakning av ärendet. P4 Östergötland inledde bevakningen i förmiddagsprogrammet, rapporterade fortlopande i ämnet i ett antal nyhetsinslag under dagen och fördjupade diskussionen i eftermiddagsprogrammet.

Alla de berörda, de klagande i föreningen, byalagets företrädare liksom vindkraftsföretagets företrädare, intervjuades under dagen och fick tillfälle att utveckla sin hållning. Redan i förmiddagsprogrammet i P4 Östergötland gjordes ett inslag där frågan om vindkraftsparken togs upp. I inslaget hörs advokaten som företrädar föreningen i en intervju där han får ge sin syn på saken. Därefter fick Tjällmo Byalag också ge sin syn. I samband med varje publicering lyftes det fram att det fanns olika åsikter.

Advokaten menar att begreppet sommargäster användes på ett värderande sätt av P4 Östergötland för att förringa de klagande. SR håller inte med om att det finns någon värdering i ordet. Det användes som en beskrivning av de olika intressenterna i konflikten för att visa på bredden. I en intervju med anmälaren som sändes på förmiddagen svarade anmälaren på frågan om det främst rör sig

om sommarboende: ”Just här tror jag det är så eftersom de i Tjällmo tätort har fått för sig att detta är berikande.”

Anmälaren anför också att P4 Östergötland felaktigt publicerat uppgiften att dom kommer att meddelas inom ett par veckor. P4 Östergötland uppgav fel information beträffande tidpunkten vid något tillfälle. Det berodde på att redaktionen först efteråt fick klarhet i att de klagande precis före Tjällmo-mötet kompletterat sin inläga med ett större material vilket startade en ny skriftväxling som ska ha skjutit fram beslutet. Detta är dock inte en sådan uppgift som var så avgörande i sammanhanget att SR kan se att detta strider mot saklighetskravet. P4 Östergötland följer nu löpande när domen beräknas komma.

Enligt en av anmälningarna ska de två lokala företrädare som intervjuades den 28 februari 2017 sakna evidens. SR anser att ordsbor och företrädare för byalaget i Tjällmo, som deltog i mötet, är relevanta personer med god kunskap och att deras perspektiv är viktiga för allsidigheten i sammanhanget.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT och SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen och radion (13 § och 14 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT och SR ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Inslagen var en del av den löpande rapporteringen om tvisten kring etableringen av en vindkraftspark i Tjällmo och ligger väl i linje med SVT:s och SR:s gransknings- och kommentarsskyldighet. I samtliga inslag framkom att det finns olika åsikter i frågan. Att endast en företrädare för det företag som ville bygga

vindkraftsparken medverkade i inslaget den 1 mars medför inte att det strider mot kravet på opartiskhet. Anmälarens övriga invändningar mot inslaget den 1 mars medför inte heller att inslaget strider mot kravet på saklighet.

Uppgiften om hur stor del av de boende i Tjällmo som var positiva till vindkraftsparken framfördes av en tillfälligt medverkande för vilken kravet på saklighet kan ställas lägre än på företrädare för programföretaget. Hans uttalanden medför inte att inslagen den 28 februari strider mot kravet på saklighet.

Detta beslut har fattats av Henrik Jermsten, Jan Holmberg, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Staffan Dopping, Malin Bergström och Gunnar Springfeldt efter föredragning av Jenny Grass.

På granskningsnämndens vägnar

Henrik Jermsten

Jenny Grass

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.